

BUITEN

25^e JAARGANG N°. 16

ZATERDAG 18 APRIL 1931

Foto. Schneider

LENTE AAN HET THUNER MEER

Redactie: RO VAN OVEN en Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

DE JONGE HORATIUS, DOOR RITA (4)	BLZ. 182
ALS DE SNEEUW SMELT (GEÏLL.), DOOR R. V. O.	BLZ. 181, 184—186
SPRINGERS, DOOR N.	BLZ. 185
DE BANANENCULTUUR OP DE CANARISCHE EILAN- DEN (GEÏLL.), DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE	BLZ. 186—187
BRABANT'S NOORDWESTHOEK (GEÏLL.), DOOR W. A. V. LIEFLAND JR.	BLZ. 187—189
DE BROZE VAAS, DOOR TON RUYGROK	BLZ. 189—190
DE BRIEFPOST IN VROEGER DAGEN II, (GEÏLL.), DOOR LINTER	BLZ. 190—192
APRILMORGEN, DOOR E. V. B.	BLZ. 192
LENTE (GEDICHT), DOOR JO LOOSJES-GEDIKING.	BLZ. 192

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te adreſseeren aan **Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij. N.V., Rokin 74-76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie van het Weekblad Buiten” of „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam- en adresvermelding verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

DE JONGE HORATIUS

4) DOOR RITA

DE Professor nam nauwelijks notitie van haar. Zijn vrouw vond genoeg in haar schoonheid en groeiend verstand en voor Horace zelf werd zij een onderwerp voor proefnemingen en een kleine, maar getrouwe slavin, voor wie zijn wil wet was. Vaak vergezelde zij hem en Dick op hun zwerftochten, zeer tegen den zin van den oudsten jongen. Zij waren begonnen met haar thuis te laten, maar zij had ze op een geheimzinnige manier weten na te speuren en had zoo hun rotshol ontdekt. Daarna was geheimhouding onmogelijk. Horace had haar plechtig laten beloven, zijn geheim niet aan eenig lid van de huishouding te verraden en zij beloofde dit, op voorwaarde, dat zij hem mocht vergezellen op zijn expedities.

Toen zij twee maanden in het huis van den Professor woonde, voelde zij zich met iedereen en alles volkomen thuis.

Toen kreeg Horace Wilberforce het idee, dat hij een soort van „recht van ontdekking” in het zwerfstertje had en dat hij dus wel eens kon probeeren, haar een zekere opvoeding te geven. Hij ging na op welke wijze hij de kennis, die hij thans bezat, had verkregen en daar hij er zoowel de voordeelen als de nadeelen van had leeren kennen, begon hij een systeem, dat bestemd was om haar langs een zoowel korten als zekeren weg naar de hoogte der wetenschap op te voeren.

Zoo kwam het dat de Professor op een dag de resultaten leerde kennen van een systeem, waarop hij zoo trotsch was geweest.

Hij zat op een warmen Augustus-ochtend verdiept in een nieuw werk over scheikunde, toen zijn aandacht getrokken werd door het geluid van jeugdige stemmen voor het open raam. Het boek was niet bijzonder interessant en hij deed het dicht met den tolerantanten eerbied voor nieuwe meeningen, die oudere menschen vaak voor jongere koesteren en leunde achterover in zijn grooten stoel om er over na te denken.

Weer hoorde hij daardoor het geluid der stemmen in den tuin. Hij herkende den bevelenden toon van zijn zoon en ging aandachtig luisteren.

„Nu moet je goed opletten, Mehatabel. Het is even gemakkelijk twee letters tegelijk te leeren en je komt daardoor zoo veel vlugger tot lezen”.

„Waartoe dient lezen?” vroeg de jonge leerlinge. „Het vertelt je toch niets van wat je eigenlijk wilt weten; waarom we hier zijn, en waarom de hemel blauw is en waardoor de bladeren aan de boomen groeien en hoe een vogelei in veeren verandert en — oh! een massa dingen meer”.

„Dat doet het wel”, verzekerde haar leermeester. „Boeken vertellen je alles. Alleen knappe menschen hebben boeken geschreven en zij hebben het geleerd van nog knappere menschen en het laten drukken, zoodat wij even verstandig kunnen worden als zij waren”.

„Hoe wisten ze, dat de dingen, die zij schreven, waar waren?” vroeg de leerlinge.

„Heb ik je niet gezegd, dat zij het geleerd hebben? Zij moesten leeren. Iedereen moet leeren en dat is heerlijk! Als je kan lezen, kan je alles te weten komen, wat je weten wilt”.

„Dat zal zeker een heelen tijd kosten, nietwaar?”

„Ja, dat denk ik wel”, antwoordde de jongen aarzelend. „Want mijn vader zegt, dat hij nog niet half genoeg weet en hij heeft zijn heele leven lang gelezen”.

„Boeken”, vervolgde de meisjesstem, „vind ik vreeselijk. Ik houd van de bosschen en de velden. Ik houd ervan de vogeltjes te hooren zingen, de kleine, wollige konijntjes te zien draven, met de honden te rennen en naar de visschen in de plassen te kijken. Wie heeft die allen gemaakt?” vroeg zij plotseling.

„God natuurlijk. Dezelfde, tot wien je je gebeden zegt”.

„Hoe weet je dat het God is? Heeft iemand Hem ooit gezien?”

Horace was verplicht te erkennen, dat, voor zoover zijn Bijbelsche kennis reikte, geen menschelijk wezen ooit zoo begenadigd was.

„Dan geloof ik niet in Hem. Als je iets ziet, weet je, dat het er is — zooals de hemel en de boomen en de vogels en jij en ik en andere menschen. Als God in den hemel was, had hij zich wel aan iemand getoond, zooals de zon en de sterren. Hij had zich wel moeten vertoonen om te zien, hoe de wereld er uit ziet en hoe de menschen zich gedragen”.

„Hoe kom je op zulke gedachten? Heeft werkelijk niemand je dat geleerd of voor je gezorgd? Je zegt altijd neen, maar iemand moet toch iets voor je gedaan hebben, anders zou je zijn gestorven”.

„Gestorven”, herhaalde het kind droomerig; „dat is wat ze van Moessie zeiden. Zij stierf; ik ging haar zoeken; ze sliepen allemaal. Toen ben ik verdwaald”.

„Moessie”, herhaalde Horace. „Was zij je moeder? Je hebt nooit vroeger van haar gesproken”.

„Ik wou niet gevonden worden”, zei het kind ernstig. „Ze sloegen mij en gaven mij nooit genoeg te eten. Ze gingen over de zee — een vreeselijk verre weg. Ik ben blij dat ik verdwaald ben. Ik zal altijd bij jou blijven, nietwaar?”

„Natuurlijk. Ik heb geen broers of zusters en ik vind je wel aardig. Ik dacht niet dat ik ooit van een meisje zou houden, maar ik geloof dat jij half en half een jongen bent en je huult nooit en je bent niet bang. Maar je moet toch leeren lezen en schrijven”.

„Je kunt me niet zeggen, waarom uit eieren veeren groeien of waarom je knielt en bidt tot Hem die je God noemt, terwijl niemand Hem ooit gezien heeft of waarom ik ik, en jij jij bent, of waarom Hij zooveel slechte, wreede menschen heeft geschapen, als Hij toch zoo goed is”.

„Neen, maar ik zal het je eens kunnen vertellen, als ik heel veel gelezen en geleerd heb”.

„Maar ik wil het nu weten”, luidde het gebiedende antwoord. „Nu dadelijk”.

„Dan zal er niets anders op staan, dan dat wij het mijn vader gaan vragen”, zei Horace gelaten.

De Professor stond snel van zijn stoel op, liep naar de deur en sloot ze af. Hij wist niet wat hij daarmee beginnen moest. Hij streek met zijn slanke vingers door zijn dunnend grijs haar en liep peinzend de kamer op en neer.

„Wel allemachtig! Wat een buitengewoon kind — wat een buitengewoon kind! Ik hoop maar, dat zij met zulke vragen niet bij mij zullen komen. Wel, wel! Ik dacht dat ze op dien leeftijd niet anders deden dan vlinders vangen en vogelnest-

jes uithalen. Tenminste dat heb ik gedaan. Veeren uit eieren! En het raadsel van het heelal zoo maar eventjes oplossen! Ik moet werkelijk maatregelen nemen; dat meisje is nog erger dan de jongen”.

Van buiten klonk het geluid van fluisterende stemmen.

„Als de deur gesloten is”, zei een ervan, „is dat een teeken dat hij proeven neemt en onder geen beding gestoord mag worden”.

Er werd aan de kruk gedraaid — voorzichtig door een hand, woest door de andere.

„Wat merkt men toch spoedig het geslachtsverschil!” mompelde de Professor. Maar hij opende de deur niet.

HOOFDSTUK V

DE EEUWIGE VRAAG

Aan welke experimenten de Professor dien dag ook werkte, hij kon er zijn aandacht niet toe bepalen.

Hij was een rustige man der wetenschap en stond eenigszins vreemd tegenover de wereld daarbuiten; hij leefde voornamelijk in zijn eigen gedachtensfeer. In zijn oogen was zijn zoon nog een klein kind — een jong dier, dat een zekere hoeveelheid voedsel, slaap en kleeren noodig had en wiens geest niet meer kon omvatten, dan een eerste leesboekje of een prentenboek. Dat zoo'n kind natuurverschijnselen zou willen onderzoeken of tot het geheim van het bestaan zou willen doordringen, was voor hem een schokkende ontdekking.

Alle kinderen leerden zoo het een en ander van hun moeder. Het mocht misschien niet altijd juist zijn, maar het was nuttig en kon gerangschikt worden onder de weldoende kleinigheden, zooals een bad, eenvoudig voedsel en vroeg opstaan. De leeftijd, waarop zoo'n kind hogere kennis moest vergaren, wist hij niet te bepalen. Hij was echter van meening, dat het goed zou zijn, te beginnen met een zekere kennis van het Grieksch en Latijn.

Wat wist zijn zoon eigenlijk? Hij had gehoord van zijn lezen, van zijn kennis van aardrijkskunde en van rekenkunde. Doch voor een grooten geest, zooals de Professor, beteekende dit alles slechts kinderlijke kennis. Hij had den jongen overgelaten aan zijn moeder en zijn neigingen. Mrs. Wilberforce was geen bijzonder begaafde vrouw. Als men van lucht sprak, verbond ze daar geen andere gedachte aan dan een meer of minder aangename temperatuur. Maar nu ontwaakte er iets in den Professor. Hij voelde zijn verantwoordelijkheid als vader en besloot zijn zoon te ondervragen en zich zelf van zijn geestelijk weten op de hoogte te stellen.

Met dit doel stuurde hij een boodschap, dat de jongen over een uur in zijn studeerkamer moest komen — alleen.

„Vergeet vooral niet er alleen bij te zeggen”, herhaalde hij tot de dienstbode.

Hij had geen lust, die eigenaardige, jonge vraagster er bij te hebben.

Precies op tijd klopte Horace Wilberforce aan de deur van het studeervertrek. Het was hem niet mogelijk geweest, aan de waakzaamheid van zijn vriendinnetje te ontsnappen en hij kwam de kamer in met haar achter zich aan, zich vasthoudend aan zijn gordel.

„Je zult weg moeten gaan”, had hij haar verzekerd. Maar zij liet zich niet bang maken en toen zij niet wou ingaan op den raad van den Professor om in den tuin te gaan spelen, liet deze haar maar zitten.

De beide kinderen vormden een groot contrast: de jongen slank, met doffe tint, groot voor zijn leeftijd en beslist leelijk; het meisje, klein, lenig, donkergekleurd als een tropische bloem, een beeld van rusteloos, hartstochtelijk leven. Zij bleef achter haar makker staan, daar zij een beetje bang was voor den gouden bril, die op den grooten Romeinschen neus balanceerde.

De Professor zat in zijn gewonen stoel. Hij leunde achterover, vouwde zijn armen over de borst en keek aandachtig naar zijn zoon.

„Hij kijkt naar me, alsof ik een nieuw soort kever ben”, dacht Horace, wien het lange kijken en de lange stilte ging vervelen.

Tenslotte schraapte de Professor zijn keel, ging rechtop in zijn stoel zitten, en vroeg plotseling: „Hoe oud ben je?”

„Aanstaande maand acht jaar”, antwoordde de jongen, verbaasd dat zijn vader dit niet ook wist.

„Acht — acht. Wel, wel, wat gaat de tijd voorbij. Acht,

en het is mij nog alsof het gisteren was, dat zij mij riepen om je te komen zien, liggend in de armen van de verpleegster. Acht? Wel, wel, oud genoeg. Wat zou je er van zeggen om met Virgilius te beginnen?”

Horace vroeg zich verbaasd af, of zoiets kon gebeuren, zonder hulp van de Latijnsche grammatica. Zijn vriend Dick had hem verzekerd dat bedoelde grammatica een miserabel ding was en dat had hij voor waar aangenomen. Maar om dadelijk met Virgilius te beginnen was toch wel een sprong in het duister.

„Ik zou het heel prettig vinden”, zei hij tenslotte. „Maar ik heb geen Latijn geleerd. Moet men niet eerst verbuigingen en vervoegingen kunnen?”

„Natuurlijk”, antwoordde de Professor. „Ik zal een gouverneur voor je aannemen”.

„Wat is dat?” vroeg een heldere kinderstem.

„Wees stil, Mehatabel”, zei de jongen. „Het gaat jou niet aan”.

Hij vond het prettig dat te hooren. Het zou de poorten van de wetenschap voor hem openen en het verlangen om te leeren was in hem als een brandende, onleschbare dorst. De heele wereld met al zijn schatten en rijkdommen aan denken en weten zou voor hem open liggen. Hij zou ook een gids op dien weg krijgen, een verstandig, knap en geleerd man. Hij vond het een heerlijk vooruitzicht.

„Ja, een onderwijzer. Je bent er oud genoeg voor”, zei de Professor. „Het is tijd dat wij met de studie beginnen — echte studie”.

„Hij weet al bijna alles”, zei het kind nu. „Hij leest altijd in boeken. Kan de onderwijzer hem meer leeren dan in boeken staat?”

In haar opgewondenheid kwam ze naar voren met schitterende oogen, half-geopende kersroode lippen en donkerroode wangen.

De oude man keek haar aan. Zij scheen het beeld van het leven in zijn jongste en mooiste gedaante. Hij dacht er spijtig aan, hoe bleek en slap zijn eigen kind leek naast die wilde natuurbloem.

„Boeken”, zei hij droomerig, „zijn de beste leermeesters. Maar de jeugd heeft bij zijn eerste stappen een leidende hand noodig. De onderwijzer dien ik op het oog heb, zal beter zijn dan boeken — tenminste voorloopig”.

„Is hij oud, zooals U?” vroeg Mehatabel onbeschroomd.

„Neen; niet zoo oud. Lang niet zoo oud”, antwoordde de Professor met een vagen glimlach.

„Kan hij mij ook leeren? Alstublieft. Ik zal heel zoet zijn. Ik wil alles leeren, als ik maar bij Horry mag zijn”.

„Maar je kent de letters nog niet eens. Je weet nog niets”, riep Horace verachtelijk uit. „Bovendien leeren mannen geen meisjes”.

Haar oogen glinsterden. Zij balde haar kleine, bruine handjes.

„Dat zullen wij eens zien”, zei ze. „Ik zal hem net zoo lang plagen, tot hij het doet”.

De Professor keek verbaasd, zijn zoon lachte.

„Ze is een echt duivelinnetje”, zei hij. „Maar ze is heel interessant. U weet, dat ik nooit veel om speelgoed heb gegeven — zelfs niet met mechaniek. Zij is amusanter dan speelgoed”.

Het kind volgde met haar oogen de vlucht van een vogel door de blauwe lucht.

„Wat vliegt hij vlug!” mompelde zij. „Het moet lekker zijn, daar in de hoogte”.

Dit bracht haar op een gedachte en ze zei plotseling:

„Kunt U me zeggen, waarom eieren in veeren veranderen — kleine balletjes veeren, die leven? En wie God is, die, zooals men zegt in den hemel woont?”

Professor Wilberforce was een verstandig man, een knap man; iemand, die hoog in aanzien stond bij zijn vakgenooten; een man, voor wien de wetenschap vele geheimen had ontsluitend. Toch zocht hij vergeefs naar een antwoord op de vragen van dit eenvoudige kind. Hij keek in haar oogen, diep gloeiend, heerschzuchtig. Hij keek naar de planken aan zijn kamermuren, beladen met boeken over allerlei takken van wetenschap. Toen keek hij naar zijn eigen kind. Het vragende, niet-kinderlijke gezicht trof hem als een plotselinge ontdekking. Hij voelde zich oud, alsof de schaduw van den tijd over hem was gevallen.

Verbaasd om dat lange zwijgen sprak de jongen nu.

(Wordt vervolgd)

Foto Gabi

LENTE BIJ WENGEN

ALS DE SNEEUW SMELT....

IN mijn bloemenbak voor het venster wagen een paar crocusjes 't schuchter hun gele hoofdjes omhoog te steken: ze zijn schamel, nachtvorsten hebben hun bladeren doen verschrompelen en toch, toch wekken ze de illusie, dat het voorjaar nabij is. En ze wekken herinnering! Aan een bloemenovervloed, zooals we ze hier nauwelijks kennen. Of het moest zijn in de kassen en op de bollenvelden, waar alle hulpmiddelen om Flora's kinderen te doen gedijen, met succes worden gehanteerd. Maar zooals Holland het land is, „ontwoerd aan de baren”, zoo zijn zijn bloemen, ontworsteld aan den bodem en de overvloed, de onwaarschijnlijke overvloed, die Zwitserland in het voorjaar brengt, is hier ver te zoeken. Alleen 's zomers, als de weiden overstrooid zijn met zongele boterbloemen, met donkerder paardebloemen, is er in de verte gelijkenis met de Zwitsersche bergheellingen, die in het voorjaar tintelen in alle kleuren van het spectrum, waar de jeugd van den nieuwen zomer wedijvert met de fleurige jonkheid van crocussen en narcissen, die meer naar den voet der bergen zich uitbreiden. Al naderen ze evenzeer de eeuwige sneeuw, zooals de anemonen in Zermatt. Zermatt, dat zijn hooge en ongenaakbare ligging ten spijt, een overrijke Flora kent. Daar vindt men o.a. van Juni tot midden Juli tot op een hoogte van 2300 M. de Anemoon, het Alpenviooltje, de Ranonkel. Een enkele variatie vindt men in nog hooger regionen: op de hoogste rotsen, meer dan 4000 M. hoog, midden in de sneeuw, bloeien er de *Ranunculus glacialis* en de *Silene excapa*. ☼ Als de voorjaarszon komt en de sneeuw begint te smelten, dan komt er licht en vreugde op de bergen, in de dalen. Dan dringt bij Adelboden de gele, de witte, de paarse crocus door de sneeuwlaag, een sneeuwlaag, die steeds dunner wordt om straks geheel te verdwijnen, soms volkomen vrede-lievend, dan weer omlaag gesleurd in donderende vaart, alles meeslepend, onheil rond zich verbreidend. Toch is het lawinegevaar in den winter grooter dan in het voorjaar, daar de voorjaarslawine een weg pleegt te gaan, die iedere lente

dezelfde is. En zoo kunnen we rustig bewonderen de crocus, vlak bij de groote sneeuwvlakten, waar 't goed skien is, nog in 't late voorjaar. ☼ Trouwens, dat treft vooral hem, die voor het eerst Zwitserland bezoekt, hoe zomer en winter hier nauwelijks gescheiden schijnen te zijn. Als we einde Mei in Montreux het narcissenfeest meemaken, dan besluiten we den volgenden dag hooger op te gaan, naar Glion, naar Les Avants. En bedolven onder narcissen liggen er de bergweiden. Alsof de sneeuw even getint werd, alsof de sneeuw werd gemetamorfiseerd tot een kleurig bloemenkleed, roomkleurig, waar nauwelijks zichtbaar zijn de gele harten der narcissen. Beladen onder bloemen zijn de reizigers, die in Les Avants uitstapten, als ze 's avonds de terugreis aanvaardden. Als wij nog hooger waren gestegen, kwamen we bij de Rochers de Naye, waar alleen eeuwige sneeuw alles bedekt, nauwelijks enkele honderden Meters hooger dan daar waar de narcissen bloeien. ☼ In het voorjaar, nog meer dan in den zomer is heel Zwitserland één bloemengarde. In heel het Berner-Oberland viert lente hoogtij: boven Montreux zijn 't de narcissen, in Adelboden de crocussen, Alpenviooltjes, ranunkels in Zermatt, crocussen bij Wengen. ☼ En langs de meren, bij het Thuner meer, ginds in de Thurgau, in het minder bekende Noord-oosten van Zwitserland zijn het de boomgaarden, de appelboomen, de pereboomen, die heel het land tot een bruidsbouquet maken. ☼ Als de sneeuw smelt . . . Dan wordt Zwitserland herboren. Dan worden de bergdorpen uit hun isolement verlost, dan komt overal nieuw leven. Maar deze geboorte gaat niet zonder zware moeite en gevaar. Want als de sneeuw smelt, moet de Zwitser erop voorbereid zijn de geweldige waterstromen, die van de bergen naar beneden komen, binnen de afgebakende wegen te houden, dan moet hij bedacht zijn op lawines, die overal omlaag storten. Al is, gelijk gezegd, het gevaar nu minder groot dan in den winter. Al is het den vreemdeling min of meer onrustig te moede, om telkens weer gewezen te worden op plaats, waar gisteren

of vandaag een lawine naar beneden stortte. Als we door de Lütschenschlucht gaan, waar een smal bruggetje met ijzeren balustrade de eenige weg beteekent, dan komen we aan een punt, waar we niet verder kunnen. Afgeknapt als riet is het bruggetje. „Is verleden week een lawine neergekomen”. Ik kijk eens omhoog, of soms weer een lawine ons met een bezoek wil vereeren! ☞ Als we in Zermatt zijn, staat den volgenden ochtend om half zes het bergtreintje klaar om ons . . . naar den Matterhorn te brengen. Geen kwestie van. Onderweg stappen we uit. Daar rijst een onoverkomelijke sneeuwbarriade omhoog: gisteren is een lawine neergekomen! Op den terugweg ontmoeten we de mannen, die het baantje naar den Matterhorn gaan uitgraven. Mogelijkheid tot weer een lawine schijnt niet te bestaan of . . . men denkt niet aan de mogelijkheid. Zooals bij ons, als er een overstroming is, men met koortsachtige haast het geslagen gat gaat dichten, zonder

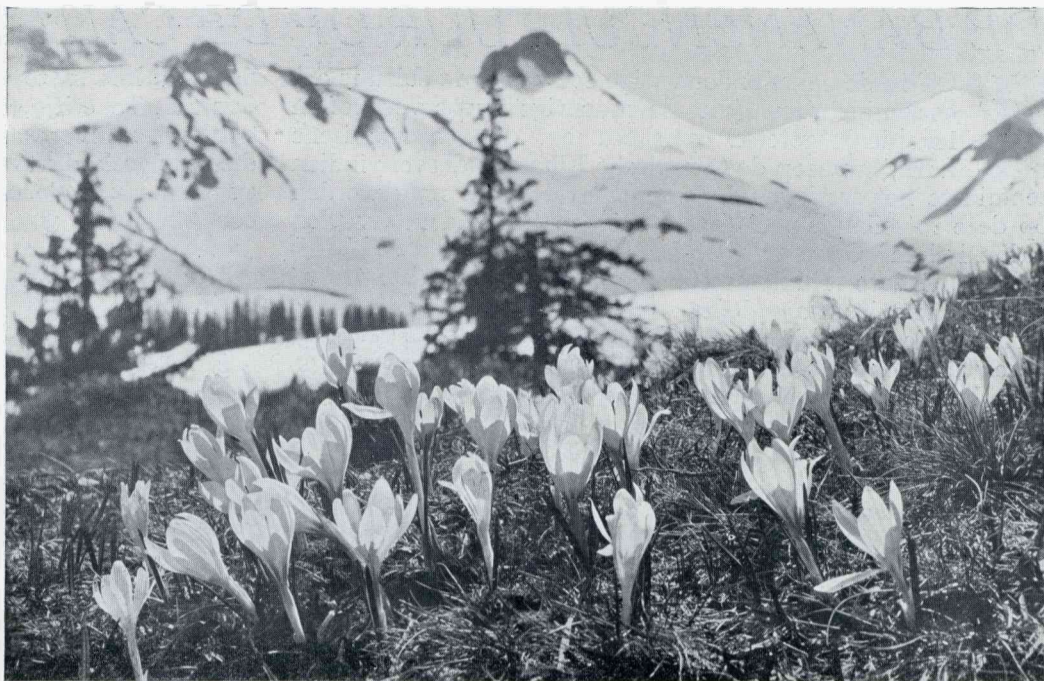

Foto Gyger

ALPEN EN CROCUSSEN

aan de mogelijkheid van doorbraak op een andere plaats te denken, zooals bij een mijnramp de reddingsmanschappen afdalen, zonder aan nog resteerend mijngas te denken. ☞ Er zijn drie soorten lawines. Daar zijn de winter-lawines, die ontstaan, als in den winter, terwijl het sneeuwt, de droge, losse sneeuw langs een kale berghelling naar beneden stuift in het dal, waar ze als een wolk van sneeuw uit elkaar spat. Deze soort lawine is niet gevaarlijk om haar massa, maar meer door den orkaan, die ermee gepaard gaat en die alles, wat hij op zijn weg ontmoet, met zich medesleurt. ☞ Dan is er de lawine, die naar beneden stort, als het dooit, of als de warme föhn over de landen strijkt. Dan raakt de sneeuw in groote massa los, pakt onderweg andere sneeuw mede, wordt steeds grooter en grooter als een steeds groeiende sneeuwbal en komt als een compacte massa in het dal terecht. Toch is deze soort lawine niet zoo gevaarlijk als de eerstgenoemde, omdat ze ieder jaar weerkeren en steeds denzelfden weg nemen, een weg, die dikwijls nog jaren later herkenbaar is. Immers op dien weg vindt men lawinekegels, vastgepakt om oud ijs, bedekt met aarde, steenen, afgebroken boomen. ☞ Nog zijn er de gletscherlawines, die opschuiven met den gletscher en plotseling afbreken, als de gletscher een kloof is genaderd. Daar ze echter in het gletscherbed terecht komen, leveren ze geen gevaar op. Onvergetelijk is zulk een lawine, die donderend naar beneden stort, een verstarde waterval gelijk. ☞ Maar deze drie soorten lawines kunnen niet altijd scherp van elkaar worden gescheiden, gaan vaak in elkaar over. Allerlei factoren oefenen hun invloed uit op de lawines: temperatuur, en de hoedanigheid van de sneeuw, de steensoort, de bebossing der berghellingen. Ook luchttrillingen of grondverschuivingen zijn soms oorzaak van een lawine. Het grootst is het lawinegevaar, als het volkomen windstil is en de sneeuw in dichte massa's valt. Dan stapelt de sneeuw zich buitengemeen hoog op en dan is het voldoende, als iemand hard roept, als een klok luidt, als er een steen omlaagstort, om de sneeuw in beweging te brengen. ☞ Heel Zwitserland is dan ook op het lawinegevaar ingesteld als hier de lage landen op overstroming. De stations, de huizen zijn op sommige plaatsen

zoo gebouwd, dat de lawine over het dak kan schuiven, zonder onheil aan te richten. In Wallis, in de dalen bij den Sint-Gotthard, bij Davos, in Graubünden, waar de meeste lawinen naar beneden komen, beschermt men de dorpen en de hoeven door dammen, muren, lawinebrekers uit gras en steen gebouwd; bebossing van de berghellingen is ook een belangrijk verweermiddel. ☞ Intusschen, al dit gevaar, dat de toerist gemeenlijk kan vermijden (een ongeluk kan men overal krijgen, zoo goed in Zwitserland als in het Hollandsche polderland), verhindert niet, dat het goed is te verblijven in de bergen, als de sneeuw smelt . . . R. v. O.

SPRINGERS. Het wipmuisje der Amerikaansche steppen is maar 8 c.M. lang en springt 37 maal zijn eigen lengte. Ook wij hebben reuzenspringers vlak bij ons, want de kikvorsch neemt sprongen van $1\frac{1}{2}$ meter, 25 maal de eigen grootte. ☞ Kleine kevertjes, zooals de koolardvloo, springen naar verhouding veel verder dan de hier genoemde dieren en de vloot is koning van alle springers, want die springt meer dan 200 maal haar eigen lengte in een enkelen sprong. ☞ Als wij zoo springen konden, ging het met sprongen van 350 meter ver achter elkander. N.

Foto Lämmel

NA DEN LAATSTEN SKI-TOCHT IN DE LENTE

DE BANANENCULTUUR OP DE CANARISCHE EILANDEN

TOT in de 2e helft der vorige eeuw was de cultuur der cochenilleluizen (die de prachtige purperverfstoffen leverden), geteeld op cactussen, de „oeconomische kurk,” waarop de Canarische Eilanden drevén; indien tenminste het werkwoord „drijven” toegepast mag worden op deze rotseilanden, die zoo stevig op den bodem van den Atlantischen Oceaan vastzitten! Groote rijkdommen bracht die cultuur aan de bewoners, die dank zij den soberen aard der cactussen, op de droogste en onvruchtbaarste terreinen, — op pure rotsen bij wijze van spreken — kunnen gedijen. ☞ De uitvinding der anilineverfstoffen, die veel goedkoper geproduceerd kunnen worden, vernietigde met één slag de basis van het bedrijfsleven van het gros der bevolking van deze landen, tastte hun bestaansvoorwaarden aan, en bracht hen aan den rand van den ondergang. ☞ De met cactussen beplante terreinen verloren in korten tijd alle waarde, de groote voorraden verfstoffen bleken onverkoopbaar, talrijke faillissementen moesten worden uitgesproken. ☞ Maar wanneer de nood het hoogst is, is de redding nabij, ook aldaar. De banaan bleek als middel van bestaan de cochenilleluis te kunnen vervangen en al spoedig herstelde zich het geschokte oeconomische evenwicht. ☞ De bananenboom was op deze eilanden niet inheemsch, doch werd uit West-Indië ingevoerd, hij paste zich echter uitstekend aan land en klimaat aan en was in korten tijd ingeburgerd. Thans bedekken bananenplantages uitgestrekte deelen der Canarische Eilan-

den, in het bijzonder de valleien en vlakten van Gran Canaria, Teneriffe en La Palma. Op het eerste gezicht moge het bevreemding wekken, dat de banaan, een tropische plant, die goeden bodem en veel water noodig heeft, zonder meer de plaats van de cactus, een woestijnplant, in ieder geval een plant, die wat voedingsvoorwaarden en waterbehoefte

aangaat, zoo weinigeischend en sober is, kan innemen. ☞ Echter, de bananentuinen namen niet de terreinen — de rotsplateaux en hellingen — in, die tot nu toe met cactussen beplante waren, doch werden aangelegd in de vlakten en valleien, waar zij de wijndruif, de warmoezerijen en de boomgaarden verdrongen. Daar buitendien aan den weinigen regenval sinds overoude tijden tegemoet gekomen werd door den aanleg van waterreservoirs en een uitgebreid net van waterleidingen, was slechts uitbreiding daarvan noodig om de bananen een „goede ontvangst” en een „aangenaam verblijf” te verzekeren. ☞

Foto Gyger

ALS DE SNEEUW SMELT...

Duizenden hectaren zijn nu met bananen beplant en die oppervlakte breidt zich van jaar tot jaar uit. ☞ Doordat de bananencultuur niet aan een bepaald seizoen gebonden is, komen jonge planten, boomen met pas ontluikenden knop en met rijpe vruchten, naast elkaar in den zelfden tuin voor, zoodat de verschillende stadia van ontwikkeling gemakkelijk te volgen zijn. ☞ Een bananenplantage vertegenwoordigt een flink kapitaal, méér dan men zoo oppervlakkig zou denken. ☞ Een hectare grond kost — met het recht op water, waarmede de cultuur staat of valt — 100.000 à 150.000 pesetas. De opbrengst per 8 à 10 maanden bedraagt 1800 à 2000 trossen bananen van 200 à 300 stuks, die rijp aan den boom, 12 à 18 pesetas opbrengen. ☞ Iedere bananenboom brengt in zijn aardsch bestaan van gemiddeld negen maanden, maar één vrucht, één tros, voort. Daarna wordt hij omgehakt om voor zijn opvolger, die niet gezaaid wordt, maar uit den moederstam ontspruit, plaats te maken (wortelstok-voortplanting). ☞ Om de regelmaat in de afstanden, waarop de boomen van elkaar staan, twee à twee en een halve meter, niet te verbreken, moet de, op de gunstigste plaats opschietende spruit, tijdig opgekweekt en moeten de andere afgesneden worden. ☞ Uit den enkele maanden ouden boom komt, precies in het midden, de vrucht te voorschijn, bestaande uit een langen stengel, waaromheen verscheidene rijen blaadjes. ☞ De rij blaren, het dichtst bij den oorsprong, opent zich het eerst en dan ziet men in een rondgaande reeks, de eerste rij bananen liggen, zoiets als platte asperges met aan den top een kwastje. ☞ Een paar dagen later gaat de tweede rij blaren iets uit elkaar en zoo vervolgens. De stengel groeit onderwijl door en wordt door de in aantal en volume grooter wordende bananen zóo zwaar, dat hij ombuigt en ondersteund moet worden om scheuren en afbreken te voorkomen. Om groote bananen te verkrijgen, worden de laatst uitkomende vruchten afgesneden, evenals ten slotte het uiteinde van den stengel, die een knopachtig voorkomen krijgt en geweldig groot kan worden. ☞ De vruchtbladeren, die de jonge banaantjes beschermd hebben, vallen t.z.t. af. Nadert de tros, die tot 18 rijen bananen telt, de plukrijpheid — geheel rijpen aan den boom laat men de bananen nooit, dit geschiedt tijdens het transport — dan wordt de stengel, die zoo dik als een arm kan worden, gemerkt, tevens kapt men een van de breede blaren half door, als duidelijk zichtbaar teeken voor de plukkers. ☞ Kort daarop worden de gemerkte trossen afgekapt en bij den ingang van den tuin gedeponneerd; een langs de plantages rijdende vrachtauto brengt deze naar de inpakloods. ☞ Aldaar worden ze per twee of drie stuks zorgvuldig in houten kratten verpakt, met bruin pakpapier omwonden en vast met droge blaren, stroo enz. opgestopt, waarna een onophoudelijke

Foto Otto Behrens

NARCISVELDEN BIJ MONTREUX

stroom van vrachtauto's hoogopgestapeld, de kratten naar de havenplaatsen: Las Palmas op Gran Canaria, Santa Crux de Tenerife op Tenerife en Santa Crux de la Palma op het eiland La Palma, vervoerd. ☼ De terugkeerende auto's brengen uit de havens, latten, ijzerdraad, stroo, turfmolm en andere pakmiddelen aan, zoodat het op de groote wegen altijd een zeer druk verkeer en voor wandelaars onveilig is. Als de boom zijn tros afgeleverd heeft, heeft hij zijn plicht gedaan en wordt omgehakt, de oudste dochter zet dan het werk voort. ☼ De omgehakte boom dient tot voedsel voor de koeien, waarvan er in dit land een groot aantal is; het vleesch is echter ten gevolge van het schrale voer maar matig. ☼ De bananencultuur geeft werk aan tienduizenden menschen, direct en indirect. Iedere maand

moet de tuin worden omgespit en van onkruid gezuiverd; vruchten en boomen moeten gestut, overbodige spruiten en het te veel aan vruchten worden afgesneden. ☼ In het droge seizoen, van Maart tot December, moeten de planten iedere drie weken, tijdens het rijpen der bananen met kortere tusschenpoozen, water krijgen; iedere boom een afgepaste portie, die in leidingen wordt aangevoerd. Iedere tuin heeft zijn eigen waterreservoir, dat uit centrale tanks op peil gehouden wordt, welke laatste gedurende den regentijd hun water uit het hooge gebergte ontvangen. ☼ De leidingen zijn open of gesloten; tot schade van het landschapschoon beginnen de ijzeren buizen helaas de overhand te verkrijgen. De „Waterstaat” is in dit land dan ook een belangrijke tak van dienst evenals bij ons. In Canaria werkt zij echter in omgekeerden zin, zij dient om het water aan te voeren en niet om het tegen te houden. Iederen dag bevatten de plaatselijke couranten — andere zijn hier trouwens niet — lange verslagen over de besluiten, enz. der waterschappen. ☼ Er bestaat op de eilanden een oeroud waterrecht; waterdiefstal behoort tot de ernstigste misdrijven, die zwaar worden bestraft, want water is hier goud. Zonder kunstmatige bevoeiing is het prachtigste land niets waard, terwijl het bezit van,

of recht op water, bij wijze van spreken, rotsgrond waardevol maakt. ☼ Nabij Orotava, op het eiland Tenerife, zagen we een tank — staatseigendom — waarvan we den inhoud op 20 Millioen liter schatten. ☼ Naar we hoorden wordt in den nazomer dat water, in kleine hoeveelheden, duur verkocht. ☼ Van de groote rijkdommen, die de bananen in het land brengen, komt aan het gros der bevolking slechts een naar verhouding klein deel ten goede. De bananentuinen zijn in handen van betrekkelijk weinigen, die schatten verdienen. ☼ De loonen zijn hier vóórorlogs laag. Voor een volwassen arbeider bedraagt dit vijf pesetas (een peseta is ± 30 cent) per dag, een vrouw verdient drie peseta's en kinderen, die men overal in de tuinen werken ziet — leerplicht bestaat niet, ten minste niet in de practijk — nog veel minder. Geschoolde arbeiders, de bazen, verdienen een peseta meer, veel is het niet. ☼ Toch maakt de bevolking niet den indruk van armoedig, ondervoed of overwerkt. ☼ 't Is een flink en opgewekt slag van menschen, ze zien er best uit en buitendien . . . zich overwerken zal een Spanjaard zich niet

licht. ☼ Uit alles — gelukkig ook uit de hotelprijzen — krijgen we den indruk, dat het hier goedkoop is, ongelooflijk goedkoop, en het volk, nog niet in onzen beschavingstoestand verkeerende, heeft weinig eischen; er heerschen nog aartsvaderlijke toestanden.

R. B. VAN WULFFTEN PALTHE

Brabant's noordwesthoek

DE Noordwesthoek van Noord-Brabant, daar tegen het Volkerak en de Eendracht aan, is een land van weinig pretentie en van weinig opvallend natuurschoon. ☼ Het eentonige, vlakke land is kriskras doorsneden door een groot aantal dijken en dijkjes, overblijfselen van de luk-rake, planlooze inpolderingen uit vroeger eeuwen. En

wie hier in den zomer op de fiets of met een van de autobussen, die de interlocale verbindings onderhouden, wat ronddoelt, vindt de wijde vlakten overdekt met het harde groen van de suikerbieten, onderbroken door vlas en korenvelden. Slechts bij de boerderijen verheft zich hier en daar wat opgaand geboomte. ☼ Een aantal dorpen en een enkel stadje liggen hier te droomen, als vergeten in de enge omslotenheid van het afgelegen land, onbewogen door het groote gebeuren daarbuiten. ☼ En de rijksambtenaar, dien wij hier ontmoetten, een geboren Amsterdammer, die door het ambtelijk rad van avontuur in een van deze plaatsjes geworpen en gedoemd er zijn verdere levensdagen — althans ambtelijke — te slijten, doelde niet in de eerste plaats op de geografische ligging, toen hij de verzuiching slaakte, dat hij hier aan het eind van de wereld zat, in een land, waar geen land meer achter was. ☼ De man was niet heelemaal onbevooroordeeld, integendeel. Maar ook anderen, nuchterder beoordeelaars, hebben uit picturaal en architectonisch oogpunt maar weinig waardeering voor deze streek. ☼ In zijn uitgebreid werk „Ons Heerlijk Vaderland”, schrijft Dr. H. Blink, dat de plaatsjes hier — Dinteloord, Klundert en Willemstad — „maar weinig belangrijks aanbieden, wat den wandelaar

Foto van Liefland

MET DEN BOS OP DEN RUG

trekt”. En Van Steenberghe zegt hij „een onbeduidend landstadje; architectonisch schoon zoekt men vruchteloos in het oude plaatsje, het was reeds economisch te gronde gegaan vóór de Hollandsche bouwkunst zich tot haar typische schoonheid ontwikkelde. De burgerhuizen, ruim gebouwd met breede gangen, staren wezenloos en als zonder karakter op de stille straten”. ☼ Inderdaad een weinig vleiend oordeel. En toch mocht het ons niet weerhouden deze streek nog eens door te trekken, wat — vooral in het najaar — zeker nog wel de moeite waard is. ☼ Het is hier n.l. een centrum van den suikerbietenbouw en meer dan één ander handelsproduct staat de suiker dan in het middelpunt van de belangstelling. ☼ O zeker, in verhouding tot de wereldproductie, is het bedrijf hier van zeer geringen omvang, maar daarom voor de bevolking van niet minder belang. De streek — hij moge dan wat eentonig zijn — is zeer vruchtbaar en de vette klei is uitermate geschikt voor den bietenbouw. ☼ Een 500 jaar geleden lag deze heele hoek voor het grootste deel nog onder water; een woest en onherbergzaam oord, waar alleen bij eb, de

slikken en platen hun kale, grijze en vette ruggen boven de golven verheven. ☼ Langzaam aan werd het land hier bij stukjes en beetjes ingepolderd. In 1433 begon het, maar de omgeving van Dinteloord bijv. werd pas in het begin der 17e eeuw drooggelegd. en gemaakt tot vruchtbaren bouwgrond. ☼ De meeste boeren zijn nog altijd pachtboeren, pachters van verschillende Belgische grondeigenaren, terwijl een 14-tal boerderijen tot het kroondomein behoort. ☼ Vlas en suikerbieten zijn tot de belangrijkste akkerbouwproducten en de lage prijzen, die vooral deze laatste opbrengen, veroorzaken hier — meer nog dan elders in het boerenbedrijf — een ernstige malaise. Er was zelfs eenigen tijd sprake van de belangrijke Coöperatieve Beetwortelsuikerfabriek en Raffinaderij „Dinteloord” te sluiten, wat evenwel voor de laatste campagne nog voorkomen kon worden. Niet alleen voor de deelhebbende boeren, maar vooral ook voor de 600 arbeiders in deze fabriek zou dat een harde slag geweest zijn. De arbeiders op de suikerfabrieken hebben toch al geen weeldebestaan. Het loon mag dan vrij hoog zijn, de campagne duurt maar kort en na 3 maanden hard werken — van begin October tot eind December — volgt meestal tot het voorjaar een periode van werkloosheid, terwijl de fabrieksseizoenarbeider juist door dezen arbeid voor een groot deel zijn geschiktheid als landarbeider verliest. ☼ Heeft de fabriek het afgelopen jaar dus nog gewerkt, het blijft een open vraag of ze het de komende campagne ook nog zal kunnen. ☼ Er bestaat momenteel een geweldige overproductie van suiker. Niet minder dan 1½ à 2 miljoen ton wordt jaarlijks over de geheele wereld te veel geproduceerd, terwijl de onverkochte voorraad — die bovendien niet lang bewaard kan worden — varieert tusschen de 2½ en 3 miljoen ton. De prijs is daardoor op de wereldmarkt gedaald tot een peil, dat door alle eeuwen heen een laagterecord vormt, n.l. tot 2¼ cent per pond. (De in verhouding zeer hoge winkelprijs in ons land is, zooals bekend, voor een goed deel het gevolg van den hoogen suikeraccijns). ☼ 2¼ cent per pond! Hetzelfde artikel, dat in het Middeleeuwsch Italië als geneesmiddel tegen allerlei borstkwalen werd aangewend en toen zoo kostbaar was, dat het per lood verkocht werd. ☼ En men vertelt dat nog niet zoo heel lang geleden in sommige landen een stuk suiker boven de tafel hing, waarvan de gasten zich ieder op de beurt bedienden door er even aan te likken! ☼ Nu heeft men er ernstig over gedacht om 3 milliard pond van dit kostelijke voedingsmiddel eenvoudig in zee te werpen, of er alcohol uit te stoken voor autobrandstof, of het tegen zeer lagen prijs naar China te verkoopen, in de hoop daar op den duur een nieuwe markt te scheppen. Allemaal wanhoopsmiddelen om toch maar van dien drukkenden suikerberg verlost te worden. ☼ De suikerproducerende landen trach-

BRABANT'S NOORDWESTHOEK. GEMEENTEHUIS TE DINTELOORD

ten nu al vele maanden tot een vergelijk te komen, voornamelijk inzake productiebeperking en opslag van een gedeelte der voorraden. ☼ En het is wel zeker dat ook deze nijvere streek daar de gevolgen van zal ondervinden. Men probeert wel, nu het getij verloopt, de bakens te verzetten, maar 't is niet gemakkelijk in dezen tijd voor nieuwe producten een markt te vinden. In 1929 werden enkele Hectaren voor het eerst met bloembollen beteeld; de cultuur gelukte uitstekend, maar ook in dit artikel trad een scherpe prijsdaling op. ☼ De hierbij afgedrukte foto's geven wel een juist indruk van deze streek. ☼ Wat een benauwende, doodsche rust, daar in Steenberg! Toch heeft ook dit stadje betere tijden gekend. Vóór de indijking van de plassen lag het aan den rand van het groote water en had daardoor een tamelijk levendigen handel. ☼ Volgens sommigen zou het zijn ontstaan te danken hebben aan een toluhuis, dat in 603 aan een kanaal hier gebouwd werd. In de 14e eeuw was Steenberg een vrij

belangrijke stad, met handel op Engeland en Denemarken. Het was toen veel groter dan thans, maar door de inpolderingen werd het een landstadje en verloor zijn beteekenis. ☼ Tot overmaat van ramp werd het in 1365 door een hevigen brand getroffen, die het bijna geheel vernielde. Wel werd het herbouwd, maar binnen veel engere muren; zelfs zou het tot ongeveer één tiende van zijn vroegeren omvang teruggebracht zijn. ☼ Dinteloord ligt nog altijd dicht aan het groote water en ondervindt daar de voordeelen van. De haven, die ongeveer tien minuten gaans lang is, komt uit op den Dintel, en vooral Vrijdags en Zaterdags liggen hier nogal wat schepen. ☼ Het gemeentehuis is al van ouden datum. Het werd in 1928 van binnen geheel gerestaureerd en heeft thans een mooi en vooral ook practisch interieur. Of het nog hetzelfde is als het „dorpshuis”, dat kort na de stichting van Dinteloord als zoodanig werd bestemd, is ons niet be-

BRABANT'S NOORDWESTHOEK. HAVEN TE DINTELOORD

kend. ☼ Den vijftden April 1617 werd n.l. besloten 1) „het heerenhuis staande in den dorpe van Dinteloord” in huur te geven aan een zekeren Johan van Slingelant, onder voorwaarde echter, dat hij moest goedvinden, dat Schout en Schepenen daar hun rechtsdagen hielden. ☼ Tevens moest genoemde huurder goedvinden, dat een gedeelte van zijn huis bestemd werd om de turf te bergen, noodig om „de groote sael”, waar Schout en Schepenen vergaderden, te verwarmen.

W. A. V. LIEFLAND JR.

1) Ontleend aan: Uit Dinteloord's verleden door W. J. M. L. Spitzzen.

DE BROZE VAAS

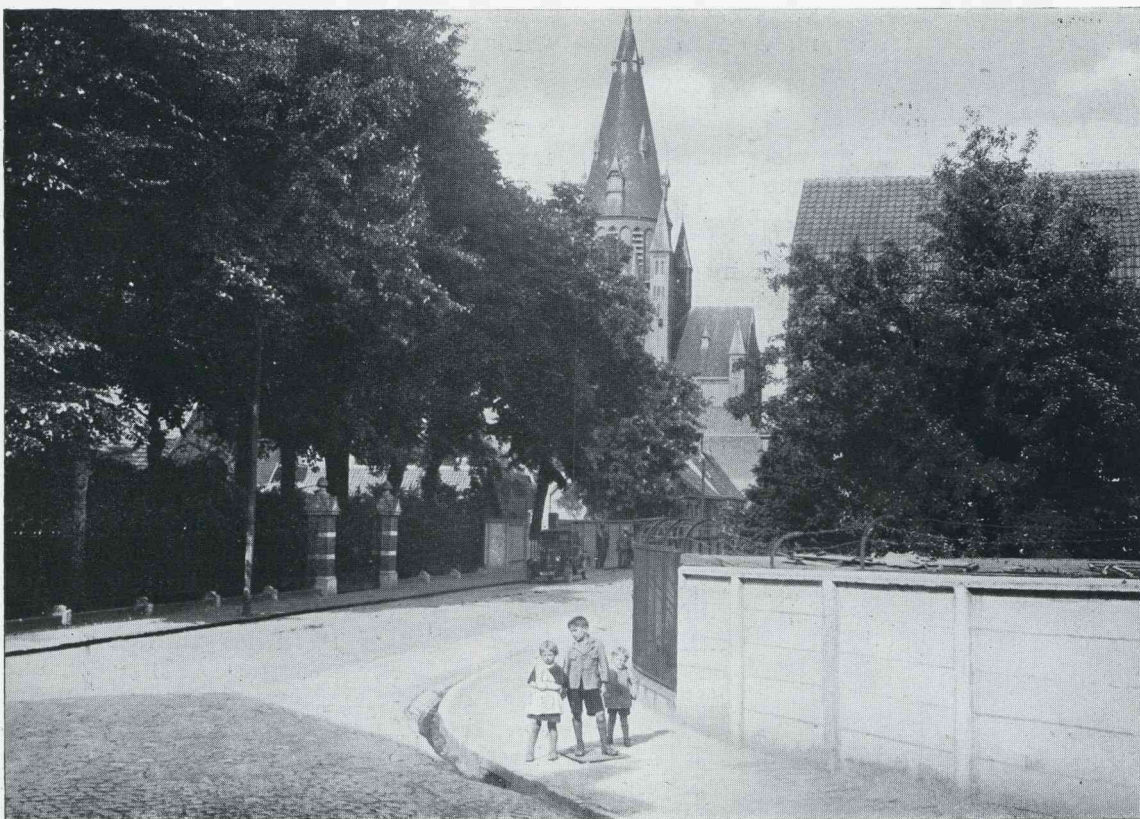
L EONIE staarde met ontzetting naar Frank, haar man; was dit zijn antwoord, die korte, felle lach? Dan was alles verloren, dan zweeg ze maar verder. ☼ Franks lach werd uitbundiger, jongensachtiger. 'n Lach, die losschoot als een hond, die van de ketting wordt bevrijd, 'n lach, die was als het vrijlaten van zijn woede, nu Leonie meende hem nog voor den gek te kunnen houden. ☼ Frank stak een sigaret aan. Toch trilden zijn lippen door de emotie,

die zoo onverwacht opkwam, dat hij er niet de baas over werd. Toch beefde zijn hand, die het vuur ontstak, omdat wat de vrouw gezegd had, hem een oogenblik met een wilde hoop had vervuld. Ze had spijt . . . Dan zoog hij woest aan z'n sigaret. Zou hij nu nooit begrijpen, dat die vrouw in het alledaagsche leven even goed comédie speelde, als in het theater? Zij had hem gesproken over haar illusie en haar

desillusie. Maar hoe dom van hem, dat een moment serieus op te vatten. ☼ Ook Leonie's handen beefden. Haar oogen zochten Frank, zooals zij hem eens gekend had, Frank, die haar liefhad, en daar zat hij . . . Frank, die maar zoo slecht de kunst van huichelen verstond, die zich, zoowel in zijn wanhopige ernst, als in zijn bitteren lach verraden had. Terwille van Frank sprak ze verder. ☼ „Waarom”, vroeg ze zacht, „kwets je me opzettelijk, Frank? Omdat ik jou ook pijn deed in die laatste twee jaren? Omdat je, diep in je zelf, je gewond voelt, ofschoon je dat niet wilt laten blijken . . . ? Als dat zoo is, Frank, kan jouw lachen me niet bedriegen, dan weet ik, dat je me toch nog liefhebt en dan, liefste, heb ik je nog wat te zeggen”. ☼ Hij wierp met een driftig gebaar zijn sigaret weg. Waartoe diende dit alles? Straks, boven op z'n kamer, zou hij die kwestie wel met zich zelf uitvechten. Daar zou hij zich zelf bekennen, dat wat die vrouw gezegd had, de verschrikkelijke waarheid was: dat hij haar nog liefhad. Maar waarom nu deze comédie? Hij was moe, doodmoe. ☼ „Zou je niet heen willen gaan?” vroeg hij. ☼ Dit was ruw, hij voelde het wel. Maar het was tenminste oprecht. ☼ „Frank”, zei zijn vrouw dapper, „ik zal straks heengaan, als je het verlangt, maar laat me je nog even mogen uitleggen, hoe dom ik was en waardoor ik tot die domheid gedreven werd”. ☼ Frank stak opnieuw 'n sigaret aan. Haar stem had zoo waarachtig waar geklonken. Hij was zoo ontzettend moe. Goed dan, hij zou luisteren, ook nog naar het laatste. ☼ „Er is in ons leven een tijd geweest, Frank”, be-

gon de vrouw onmiddellijk, ofschoon zij ook moe was, „twee volle jaren, waarin we een zeldzaam geluk gekend hebben. Ik gaf al wat ik te geven had, ik vroeg je niet veel en toch alles terug. Ik vroeg slechts geluk. Weet je nog, hoe we samen in het Bois de Boulogne zaten te kijken naar andere menschen en hoe we steeds opnieuw tot de conclusie kwamen, dat alleen wij samen het geluk bezaten? Weet je nog, dat we Rome en Florence bezochten en dat we de grootste kunstschatten daar niet wilden ruilen voor een uur van ons geluk? Herinner jij je, hoe je me op een nacht in Spanje — het was in Madrid, Frank! — zei: dat het ware menschelijke geluk zelfs in gedachten niet gepeild kon worden, maar dat niemand, ook jij niet, het in woorden kon verklanken? Zoo was ons geluk in die eerste twee jaren, ook toen we na onze reizen in waarheid konden zeggen, dat we thuis gekomen waren!” ☼ „Ik vergat niets”, zei Frank schor. Leonie hoorde de ontroering in zijn stem, maar ze zag ook zijn moedeloos gebaar, waarmee hij die herinneringen wegvaagde. ☼ „Dien tijd van ons geluk, Frank”, ging de vrouw verder en vouwde onbewust haar handen, als in gebed, „die twee jaren kan ik nooit vergeten. Als ik des avonds in het theater het spel

speelde, dat door anderen, ook wel door jou, geschreven was, dan kon me soms ineens overvallen de heerlijke gedachte, dat jij buiten op me wachtte en dat jij me, nog in de auto, een kus zoudt geven. Misschien heb je dat nooit geweten, maar die eene kus heeft me vaak doen spelen, boven mijn krachten. Ik was actrice, maar ik was ook vrouw. Het publiek beloonde me met handgeklap, maar jij beloonde de

BRABANT'S NOORDWESTHOEK. STEENBERGEN

wrouw met dien kus in de auto. Daaraan heb ik vaak moeten denken in de laatste twee jaren, die een bevestiging waren van wat jij in een van je boeken hebt geschreven: dat het menschelijk geluk brozer is dan een vaas, die stuk springen kan bij een driftigen voetstap”. ☼ Weer klonk Franks korte, felle lach. Leonie wachtte, of hij wat zeggen zou. Hij zweeg echter en daarop sprak zij verder. ☼ „Toen kwam Marius. Nee, Frank, zeg nu niets, laat mij nu uitspreken. Toen kwam in ons leven Marius, de vriend. Het probleem, waarvoor we geplaatst werden, staat waarachtig niet op zichzelf, het is er een uit duizenden. Maar ik, geloof, Frank, dat ik ook de oplossing heb gevonden. Ach, er is immers niet één man, niet één vrouw volmaakt. We leeren elkaar kennen met onze deugden, maar ook met onze fouten. In die twee jaren van ons volkomen geluk hebben we dat ook wel ingezien en het heeft ons niet in het minst verontrust. Maar nu kwam Marius. Hij kwam geen heelen dag, alleen maar af en toe, eens een paar uur. Als hij hier was, deed hij wat iedere man tegenover iedere vrouw zou doen: hij liet zich van zijn besten kant bekijken. Als hij hier kwam, was hij in het prettigste humeur, en als hij hier was; sprak hij over prettige dingen. En toen beging ik een domheid, die ik met duizenden anderen gemeen had. Ik ging jou, zooals ik je kende, zooals je waart, vergelijken met Marius, den zonnigen vriend. Dat was geen eerlijk spel, Frank. Jij kreeg pas weer gelijke kansen, toen ik me van jou afwendde en naar Marius ging. Toen, Frank, heb ik eerst begrepen, hoe vals er gespeeld was”. ☼ Frank staarde voor

zich uit. Neen, dit was geen comédie-spel, dit was de eerlijke, de verschrikkelijke bekentenis van een vrouw, die gefaald had en die zich nu in haar wanhoop tot hem wendde. Zij had gespeeld, zei ze, en ze had verloren. Gespeeld had ze . . .

„Ik geloof, dat ik je begrepen heb”, zei hij eindelijk. „Ik weet nu alles. Ik weet nu, dat je in Marius een verkeerd vertrouwen hebt gesteld. Ik weet nu, dat je er spijt van hebt. Ik zal je niet veroordeelen, Leonie, ik zal zelfs probeeren goed over je te denken. Ik laat je vrij, Leonie, je kunt gaan. Ik weet immers nu alles”. „Waarom ging ze nu niet? Hij kon dit verschrikkelijke spel niet langer volhouden. Met geweld moest hij zich dwingen niet naar haar te kijken en niet te letten op de uitwerking van zijn woorden. Waarom ging ze nu niet? Als zij nog langer bleef, beging hij de grootste dwaasheid van zijn leven. Dan zou hij haar bekennen, dat zijn liefde sterker was, dan hij ooit had gemeend en dat hij bereid was, om . . .

„Leonie stond op. Ze kwam dicht bij hem. „Neen, Frank”, zei ze en nu moest hij haar wel aanzien, „neen, alles weten, doe je nog niet. Nu nog de verklaring, waarom ik tot mijn domheid werd gedreven. Ik heb je uitgelegd, wat jij voor me waart en daarover kan ik niets meer zeggen. Ik heb je gesproken over den kus, dien jij me iederen avond gaf. Eens, Frank, heb je dien kus vergeten. Na dien eenen keer vergat je hem meerdere malen, maar dat heeft me niet zulk een pijn veroorzaakt als dien eersten keer. Zie je, Frank, dat was nu jouw fout. Een kleinigheid, soit! Maar een kleinigheid, die voor een vrouw meer beteekent, dan een man ooit begrijpen kan, een kleinigheid, die me meer naar Marius heeft gedreven, dan zijn meest charmante manieren. En nu, Frank, zal ik heengaan, omdat je dat verlangt, maar ik vraag je, me nu nog dien eenen kus te geven, dien je toen vergat”.

„Ze hief haar gezicht omhoog. Nooit was ze meer vrouw geweest, dan op dit oogenblik. In haar oogen stonden de tranen, die ze niet langer kon terugdringen. Haar lippen beefden.

FRANSCH POSTKANTOOR IN DE 18DE EEUW

Haar handen streelden zijn klamme voorhoofd. Ze wachtte op den kus, dien hij eens vergeten had en waarop ze toch nog recht had. Ze speelde geen comédie meer. Frank voelde het. Hij wist het met een absolute zekerheid, die hem trotsch maakte en die hem zijn valsche zelfbeheersching deed verliezen. „Met een kreet, die door zijn kus gebroken werd, nam hij zijn vrouw in de armen. Wat was ze licht! Hij tilde haar op, als een kind en legde haar voorzichtig op den divan. Hij knielde bij haar neer en probeerde haar tranen weg te kussen. „Stil toch, Leonie”, zei hij. „Stil nu toch. Huil niet meer, Leonie. We vergeten immers alles wat geweest is. We gaan weer opnieuw beginnen, vrouw, vrouw van me. . . !”

TON RUYGROK

De brievenpost in vroeger dagen

II

TOEN keizer Maximiliaan van Oostenrijk een sneller en zekerder verbinding tusschen zijn hoofdstad Weenen en de Nederlanden wenschte, dan de bestaande postdiensten hem gaven, bood Francesco de Tassis aan, de keizerlijke brieven gratis naar de Nederlanden te vervoeren, mits hij en zijn nakomelingen het uitsluitend recht zouden krijgen op de inkomsten van den in verband hiermede op te richten postdienst. In 1516 werd het contract gesloten, waarbij tevens bepaald werd, dat de koeriers van de Tassis zonder aanzien der territoriale privileges van de tusschengelegen landen en steden van Weenen naar Brussel en vice versa zouden mogen rijden. In navolging van den in Frankrijk door Lodewijk XI opgerichten koeriersdienst, de „postes”, werd ook de Tassische instelling spoedig „Post” genoemd. Alras nam de nieuwe postdienst een groote vlucht: het leek wel, of Europa gewacht had op een organisatie, die over groote afstanden een snellen en geregelden dienst waarborgde. Steeds meer gingen kooplieden en geleerden, boekhandelaars en uitgevers van nieuwsbladen van de post gebruik maken en weldra reden de Tassische koeriers door geheel Duitschland naar de Nederlanden en tot in Frankrijk en Italië. In alle belangrijke plaatsen was een posthuis, waar de postiljons versche paarden vonden en hun brievenmalen uitwisselden. Der familie de Tassis legde de organisatie geen wind-eieren: in 1588 b.v. bracht het postvervoer haar een netto-winst van 100.000 dukaten op! Voortdurend breidde de dienst zich uit, wat niet steeds even gemakkelijk ging. Wel werden vele potentatjes tot medewerking overgehaald door de belofte van vrij vervoer voor hun regeerings- en privé-correspondentie, maar in vele steden ontstonden conflicten tusschen Von Taxis (de Tassis werden later verheven tot vorsten Von Thurn und Taxis) en de plaatselijke bodendiensten, die zich door den machtigen concurrent het internationale briefvervoer, meermalen ook het interlocale vervoer ontnomen zagen. Bij woorden bleef het niet en talrijk waren de overvallen op de koeriers van den General-Postmeister, gelijk Von Taxis spoedig heette. In 1657 namen de Antwerpsche boden den Taxischen postiljons de brievenzakken voor Amsterdam af — waarvan hun, naar zij meenden, het vervoer bij uitsluiting toekwam — en toen enkele aankokers gestraft werden, was dit het sein voor een opstand van het Antwerpsche gepeupel. Er kwamen troepen aan te pas om het volk tot bedaren te brengen en het slot was, dat een vijftal belhamels werd opgehangen. Deze concurrentie-strijd duurde hier korter, daar langer tijd voort, maar op den duur konden de stadsboden het niet bolwerken tegen den machtigen rijksdienst. „Allengs kwamen de vorsten der groote Duitsche staten echter tot het besef, dat zij evengoed zelven de winsten, uit het postbedrijf voortvloeiend, konden gebruiken en zoo zien wij hoe hier en daar de rijkspostdienst op zij geschoven wordt, wat den regee-

PRUISISCHE VELDPOSTMEESTER TEN TIJDE VAN FREDERIK II

FRANSCHÉ TURGOTINE TEGEN HET EINDE DER 18DE EEUW

ringen gemakkelijk viel door hun bij den vrede van Munster erkende „Landeshoheit”. Een der eersten die dit deed, was de keurvorst van Brandenburg, die een eigen staatsdienst instelde, welke onder Friedrich Wilhelm I de Preuszische Staatspost werd en spoedig ruime winst afwierp. Frederik de Groot nam tal van maatregelen in het belang van den dienst en wist het winstcijfer te verdriedubbelen. Hij schafte den verkoop der postambten af en lette scherp op de kwaliteiten zijner postmeesters. Toen één hunner zich door een jongeren collega gepasseerd achtte en zich dienaangaande tot den koning richtte, voorzag Frederik het schrijven van de volgende kantteekening: „Ik heb een hoop oude muilezels in mijn stal, die al heel wat dienstjaren hebben, maar het toch nooit tot stalmeester brengen”. Ter verhooring van het prestige der ambtenaren voerde hij ook uniformen in, die zoowel in als buiten dienst, in tijd van oorlog (veldpost) zoowel als in vreedstijd gedragen moesten worden. ☒ Zelfs in Oostenrijk, waar het Taxische privilege ontstaan was, bleef het niet onaangetast en in Spanje, waar sinds Maximiliaan de post eveneens in handen der familie Von Taxis was, werd het in 1716 tegen flinke schadeloosstelling door den staat genaast. Opmerkenswaard is nog, dat Spanje het eerste land is, dat een internationaal postverdrag sloot en wel in 1601 met Frankrijk, betreffende het transitovervoer der postzendingen naar de Nederlanden. ☒ In Frankrijk bestond reeds in de 15e eeuw onder Lodewijk XI een uitgebreide staatsbodendienst, die later door allerlei verbeteringen tot een postorganisatie uitgroeide, waarmede ook particulieren hun correspondentie konden verzenden. Tegen het einde der 17e eeuw bracht de verpachting van den dienst voor het geheele koninkrijk reeds 1.200.000 livres op, welk bedrag in 1786 tot het tiendubbele gestegen was. Het recht van briefgeheim werd in de 15e eeuw ontkend en bestond ook onder Lodewijk XIV practisch niet; bij decreet van 1742 werd echter de schending hiervan met zware straffen bedreigd. Het mooiste is echter, dat juist in dien tijd — naar het goede voorbeeld van kardinaal de Richelieu, die eens gezegd zou hebben: „Sire, wanneer men weten wil, wat er in een brief staat, eh bien, dan moet men dien openen en lezen!” — door alle regeeringspersonen de sport van het openen van voor anderen bestemde brieven met voorliefde beoefend werd, zoodat velen hun brieven niet meer zegelden, maar ze met een speld dichtmaakten. In ons land was deze regeerings-liefhebberij zoo erg, dat er in den Haag ambtenaren waren, wier bijzondere taak bestond in het openen en weder bevestigen der zegels en het ontcijferen van geheimschrift. Tenslotte werd het zoo bar, dat de aan het Hof van den Stadhouder geaccrediteerde gezanten hun correspondentie door eigen koeriers lieten vervoeren. ☒ De Engelsche bodendienst vertoonde reeds in de 14e eeuw het karakter eener postorganisatie. Onder Eduard I was hij nog beperkt tot staatscorrespondentie, maar reeds onder Eduard II kwam de idee naar voren, dat de posterijen een instelling ten algemeenen nutte behooren te zijn. Hendrik VIII stelde het ambt van Master of the Posts in, maar tot onder Elisabeth nam de postdienst geen groote vlucht. Wel floreerde de dienst der vreemde kooplieden te Londen, die

langen tijd het recht hadden, hun eigen postmeesters te benoemen voor de continentale post, de „Strangers' Post”. Onderlinge afgunst had tot gevolg, dat de regeering verklaarde, dat van eenig recht der gilden geen sprake was en zij de „Strangers' Post” aan zich trok. Cromwell zag in de post „het beste middel om allerlei booze aanslagen tegen de republiek te ontdekken” en ook later nog had men in Engeland vreemde ideeën over de post, want toen in 1683 te Londen het stuivers-port werd ingesteld, beweerde men van rechtzinnig-protestantsche zijde „dat deze instelling geen ander doel had, dan om de plannen der Jezüieten te bevorderen en dat, wanneer men de briefpakketten opende, men een net van paapsche intrigues zou ontwaren”. In de 18e eeuw gingen de inkomsten uit het briefvervoer in Engeland sterk achteruit, waartoe o.a. de porto-vrijdom der parlamentsleden medewerkte. Een briefomslag van hun handteekening voorzien, was vrij van port en niet alleen probeerde iedereen dergelijke enveloppen machtig te worden en dreven de bedienden der parlamentsleden er een levendigen handel in, maar de handteekeningen werden bovendien op groote schaal nagemaakt. In 1784 werd eindelijk deze stroom van niet-betalende brieven ingedamd en Minister Palmer wist in ditzelfde jaar nog vele andere hervormingsmaatregelen door te voeren. De Engelsche post schijnt te dien tijde nu juist niet door veiligheid en snelheid uitgemunt te hebben, want Palmer zeide: „De post is zoowat een der langzaamste middelen van vervoer, in plaats van een der snelste te zijn. Bovendien biedt zij een zeer onzekere wijze van verzending, gelijk de talrijke beroovingen van boden bewijzen. Om nu verliezen tegen te gaan, snijdt het publiek bij geldzendingen gewoonlijk banknoten of op zicht betaalbare wissels in tweeën en verzendt de beide helften met verschillende gelegenheden. De post wordt in den regel

PRUISISCHE VELDPPOSTILJON TEN TIJDE VAN FREDERIK II

aan nalatige, karakterlooze kerels toevertrouwd, die, wel verre van roovers te ontwijken of zich tegen hen teweer te stellen, onder één hoedje met hen spelen". Hij stelde daarom voor, de ondernemingen, die de snelste vervoermiddelen onderhielden, het postvervoer op te dragen en aldus ontstond het instituut der mail-coaches, dat door de snelle wijze van vervoer verbetering in den toestand bracht en het aantal poststukken aanzienlijk deed toenemen. ☒ In ons land heeft de Taxische postdienst nimmer gereden, vandaar, dat de stedelijke postdiensten zich vrijelijk konden ontwikkelen. In de groote steden, zooals Amsterdam, 's Gravenhage e.a. waren verscheidene kantoren: het Hamburgsch kantoor, het Antwerpsch kantoor enz., die met de buitenlandsche organisaties in verbinding stonden. Ter besparing van onkosten sloten de kantoren der verschillende steden, die naar eenzelfde bestemmingsplaats reden, ook onderling contracten, om de ritten voor gezamenlijke rekening te doen maken. Naarmate de grootere kantoren ruimere winst afwierpen, maakte het regenten-nepotisme zich meer en meer meester van de vette postmeesterschappen en Amsterdam heeft postmeesters van den aanvaligen leeftijd van twee en vier jaren gekend. Finantieel voordeel was al waar men naar keek, vandaar, dat de minder voordelige verbindingen — b.v. die met het platteland — schromelijk verwaarloosd werden. Vele steden werden mettertijd zoo verstandig gesalarieerde postmeesters aan te stellen en de netto-provenuen aan zich te trekken. Pogingen tot centralisatie der stedelijke postdiensten leden in het begin der 18e eeuw schipbreuk, voornamelijk door den tegenstand van het op postrij-gebied toonaangevende Amsterdam, tot volksopstootjes de regeering hier tot toegeven dwongen. Zoo kon in 1752 de Statenpost in Holland en Westfriesland in werking treden, die in 1799, tegelijk met alle overige in de Bataafsche Republiek bestaande postdiensten, nationaal verklaard werd. ☒ Een enkel woord nog over de met een waas van romantiek omstraalde figuur van den postiljon. In de 17e eeuw is men begonnen, gecombineerde brieven- en personenposten in te richten en de Fransche naam voor den bereden koerier en den koetsier der diligences, postillon, werd al spoedig algemeen in Europa gebruikt. Met hun naam waren ook de belangrijkste beroepskenteekenen vrijwel gelijk: het landswapen op de uniform — op borst of mouw —, het legitimatiebewijs, dat hun zekere voorrechten en aanspraak op bijzondere bescherming verleende en last not least de posthoorn. Deze vindt waarschijnlijk zijn oorsprong in de reeds eerder genoemde Deutsche Slagerspost. De slagers waren namelijk gewoon hun aankomst in dorp of streek met hoorngeschal bekend te maken en het gemak, dat de waldhoorn uit dien hoofde opleverde, bracht Von Taxis er toe hem in 1615 voor zijn koeriers in te voeren. Dit gebruik werd allengs door andere postdiensten overgenomen en de postiljons kregen bevel, bij het binnenrijden eener stad hun vroolijk geschal te doen weerklinken. In sommige landen (bv. in Brandenburg) achtte men den posthoorn zóózeer één met den postiljon, dat particulieren reizigers het gebruik van dit instrument gestrengelijk verboden werd. Opmerkelijk is het, dat het blazen veel meer in zwang was bij de Germaansche, dan bij de Romaansche

volkeren; in Frankrijk bv. verving zweepgeknal het blazen op den hoorn. ☒ Het verdwijnen van de posthoorn is het verdwijnen van den goeden ouden tijd, waarin vroolijke melodieën de stedelingen naar hun deuren en raamhorren deden snellen, wanneer de diligence ratelend de stadspoort binnenreed. ☒ De goede oude tijd, die „uitgeluid" wordt door den geboortekreet van de eerste locomotieffluit. LINTER

APRILMORGEN

HOOG, in drie kleine bogen, welft het bruggetje zich over het water, juist daar, waar de beide grachten hare bochten maken; de smalle huizen, stijf geleund tegen elkaar, kijken reeds eeuwen op deze kleine plek, die de beschaduwde grachtzijde verbindt met de zonnige. ☒ Onder de droppels van den eersten lenteregen zijn in den nacht de knoppen van de boomen opengesprongen; de prille, glimmend-groene blaadjes waaieren lichtig tegen de strakblauwe lucht. Van verre gezien lijkt het of wazige, bruinen geelgroene wolken zich buigen over het troebele grachtwater. ☒ Tegen de steilte der brug kruipen de hobbelige, kleine steenen naar de beschaduwde overzijde. Slechts de lichtgele lijsten om de scheefgezakte ramen, het glimmende koper aan de deuren en het blauwgrijs van de hooge stoepen zijn hier in harmonie met het feestelijke, wuivende groen. Van een koele klaarte is het licht, dat, weerkaatst uit het water, langs de gevelrijen glijdt. ☒ Maar in de vroegte van den morgen is het grachtdeel waar de zon valt één juichtoon; hier bespeurt men de kracht van het licht! De zon nam deze kleine gracht in haar bezit; zij nestelt zich tusschen alle oneffenheden en sprankelt waar zij kan. Een enkele windvlaag ritselt door de bladerdossen, zoodat hier en daar de natbruine takken te zien komen; zij zendt haar zoete warmte door de geopende halve-deuren waarachter een vochtige kilte ligt. Hier en daar worden kleine vensters geopend, de eerste lentelucht wordt voorzichtig ontvangen.

In de gracht glanst het donkere water, de bladerwolken wuiven, de huizen staan verzonden in stille vreugde. ☒ Van een stille, maar broeze vreugde is ook de kleine, witte vlinder, die, uit een onogelijk hoekje door de zon opgewekt, tegen de hoogte van het bruggetje opwiekt. ☒ In zijn onwetendheid versmaadt hij de stilte en fladdert in kleine afstanden verder. ☒ Straks ligt hij verpletterd op het asphalt van de stad.

E. v. B.

LENTE

Nu ligt mijn oude boerderij

In 't stille feest van al haar witte boomen.

Nu ligt zij in den lichten nacht en stroomen

De zoete bloesemgeuren uit naar mij.

O wonder van het jonge lent'gebeuren,

Van boomen en van beesten op de oude boerderij.

JO LOOSJES-GEDIKING

LAMORAL VON TAXIS, REICHS-GENERAL-POSTMEISTER (1615—1624)